

Handläggare
Åsa Ullén
Telefon:**Till**
Socialnämnden
2025-04-22

Omställning akutboenden

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar:

1. Avveckling av Aspuddens akut- och planeringsboende (30 platser).
2. Start av akutboende i andra lokaler (30+12 platser)
3. Upphandling av 60 akutplatser genom reserverad upphandling.

Sammanfattning

Socialförvaltningen följer stadens efterfrågan av platser för olika målgrupper och en anpassning av förvaltningens platsutbud måste ske löpande. I detta tjänsteutlåtande redogörs för bakgrunden till förvaltningens förslag till omställningen av akutboenden.

Akutboende är en drogtolerant verksamhet som erbjuder boendep plats i akuta situationer. Stockholms stad garanterar genom tak-över-huvudet garantin (TÖG) att personer i hemlöshet som befinner sig i akuta situationer och själva saknar möjlighet att ordna boende, ska erbjudas akutboende.

I dagsläget finns totalt 196 ordinarie akutplatser att tillgå. Dessa är fördelade på 81 platser i egen regi och 115 platser som drivs i annan form. Det faktiska platsbehovet har under 2023 och 2024 varit lägre än antalet tillgängliga akutboendeplatser. Antalet platser som har nyttjats på helårsbasis är cirka 160 stycken. Förvaltningens bedömning är att tillkomsten av Hjorthagens boende, projektet med SHIS Bostäder och socialförvaltningen, att utökade stödinsatser på akutboende permanentas samt en fortsatt ökning av antalet Bostad Först-insatser kommer att innebära att nyttjandet av akutplatser minskar ytterligare.

Förvaltningen föreslår nämnden att besluta om en avveckling av Aspuddens akut- och planeringsboende (30 platser), start av akutboende i andra lokaler (30+12 platser), upphandling av 60 akutplatser genom reserverad upphandling. Förvaltningen bedömer att kvarvarande platser för akutboende är tillräckliga för att staden ska kunna upprätthålla tak-över-huvud-garantin (TÖG).

Bakgrund

Stadens inriktning

Stockholms stads program för att motverka hemlöshet har inriktningen att placering på akutboende i möjligaste mån ska undvikas och att placering, i de fall akutboende inte kan undvikas, ska vara så kortvarig som möjligt. Den inriktningen grundar sig i forskning som visar på att risken för långvarig hemlöshet ökar ju längre en person befinner sig i akut hemlöshet. Vidare grundar sig inriktningen även på Bostad Först-principerna (vilket är den enda evidensbaserade modellen för att motverka hemlöshet) samt i återhämtningsperspektivet.

Samtidigt som hemlöshetsprogrammet föreskriver att klienter i första hand ska beviljas så stadigvarande boendeformer som möjligt, utan stegvis kvalificering, behöver staden akutplatser för att uppfylla Tak över huvudet-garantin. Detta för att säkerställa att personer inte ska behöva sova utomhus.

Ansvarsfördelning beställare och utförare

Det är stadsdelsförvaltningarna och socialförvaltningen som utreder klientens behov och beslutar om vilken insats klienten har rätt till (biståndsbeslut enligt socialtjänstlagen). Om en placering blir aktuell fattas beslut om i vilken boendeform och med vilken inriktning (akutboende, stödboende m.m.) som klienten får sin placering. Klienten kan inte själv boka en plats vid någon av socialförvaltningens verksamheter.

Socialnämnden har bland annat som uppdrag att, mot ersättning, tillhandahålla tjänster som beställs av andra nämnder. Det omfattar till exempel ett varierat utbud av platser för barn och ungdomar med psykosociala problem och deras familjer samt vuxna med missbruksproblem eller andra psykosociala problem. Platserna tillhandahålls i egen regi alternativt genom upphandling av privata utförare. Område boende vuxna är socialförvaltningens egen regi verksamhet som tillhandahåller boendeinsatser, bland annat akutboenden, för vuxna med missbruks- och/eller psykosociala problem.

Akutboende och Tak-över-huvudet garantin (TÖG)

Akutboende är en drogtolerant verksamhet som erbjuder boendep plats i akuta situationer. Stockholms stad garanterar genom TÖG att personer i hemlöshet som befinner sig i akuta situationer och saknar möjligheter att själva ordna boende ska erbjudas akutboende.

Garantin syftar till att avvärja nödsituationer och ska beviljas av socialtjänst vid stadsdelsförvaltning, socialförvaltningen eller socialjouren för enstaka nätter eller kortare perioder. När personer placeras på akutboenden är utgångspunkten att medarbetare, både

socialsekreterare som beviljat placering och medarbetare på boendena, får en chans att arbeta med motivationsarbete för att personen ska kunna gå vidare till mer varaktigt boende. Att staden ska kunna uppfylla garantin förutsätter att det finns ett jämt flöde ut från akutplatserna i form av vidareplaceringar till andra typer av boendeformer. Staden har hittills klarat att uppfylla tak-över-huvud-garantin.

Ärendet

Akutplatser - platser och beläggning

Det finns i dagsläget totalt 196 ordinarie akutplatser att tillgå. Dessa är fördelade på 81 platser i egen regi och 115 platser som drivs i annan form. Utöver det har Stockholms stad möjlighet att öppna upp sovsalar på Skarpnäcksgårdens H-hus för ytterligare 15 platser.

Egen regi	Antal platser
Grimman	30
Aspudden*	30
Hvilan (enbart kvinnor)	21
Totalt egen regi	81
Övriga driftsformer	
Skarpnäcksgården Nytida, H-huset	55
Frälsningsarmén	30
Stadsmissionen, Bocenter	20
Stadsmissionen, Boklara (enbart kvinnor)	10
Totalt övriga driftsformer	115
Totalt egen regi och övriga driftsformer	196

*för närvarande stängt

Beläggning, beräkningarna nedan baseras på 196 platser.

	Antal platser	2023 beläggning	2024 beläggning
Egen regi	81	87,17 %	84,44 %
Övriga driftsformer	115	76,66 %	80,03 %
Totalt	196	81,01 %	81,85 %

Det har visat sig att antalet placeringar hos externa utförare har ökat i samband med att Aspuddens akut- och planeringsboende periodvis varit stängt på grund av reparationsarbeten i lokalen.

Aspuddens akut- och planeringsboende

Under de senaste tre åren har Aspuddens akut- och planeringsboende vid flera tillfällen drabbats av driftstörningar där både värme och tillgång till varmvatten upphört. Verksamheten har tvingats stänga vid totalt tre olika tillfällen vilket har varit nödvändigt för att säkerställa att både boende och medarbetare ska kunna vistas i en miljö med tillgång till värme och varmvatten.

Vid de tillfällen då detta skett vintertid har både boende och medarbetare tvingats till evakuering. Lösningen har då varit att tillfälligt överbelägga ett av de andra boendena i egen regi samt att öka beläggningen på de avtalade platserna på Skarpnäcksgården.

Den fastighet i vilken Aspuddens akut- och planeringsboende är lokaliserad är av äldre standard. Fastighetsägaren (Micasa Fastigheter i Stockholm AB) har under en längre tid arbetat med att försöka få ordning på värmeanläggningen, men de punktinsatser som gjorts har inte varit tillräckliga. Verksamheten är nu därför planerad att vara evakuerad under en längre tid då det blir en ohållbar situation att återkommande flytta verksamheten. Detta möjliggörs, precis som i tidigare fall, genom att öka beläggningen på ett av förvaltningens andra boenden i egen regi samt att nyttja platserna på Skarpnäcksgården i högre grad.

Fastighetsägaren planerar att byta ut hela värmeanläggningen, detta är inte möjligt förrän utomhusklimatet möjliggör att fastigheten kan stå utan värme under en längre tid. Parallellt med detta så ska fastighetsägaren tillsammans med socialförvaltningen utreda om fastigheten i Aspudden kan rivas och ett nytt hus byggas på befintlig tomt. Utredningen ska rymma en bedömning av omfattningen av kostnader, lönsamhet och huruvida ett nytt hus eventuellt kan möjliggöra för att passa fler målgrupper i framtiden, t ex om behoven av olika boendeformer i stadens regi skiftar.

Övriga driftsformer

Platser på akut- och korttidsboende för vuxna personer i hemlöshet har upphandlats sedan tak över huvudet-garantin beslutades i Stockholms stad. Syftet med att upphandla platserna har varit att säkra att garantin uppfylls. Då ramavtalet gått ut har förvaltningen sedan tidigare i uppdrag att genomföra en ny upphandling av 55 platser för akut nattlogi och dygnet-runt-boende för personer i hemlöshet. Nuvarande avtal går ut i juni men kan direktupphandlas så det gäller året ut. Pågående upphandling kan, om behovet inte kvarstår, avbrytas utan hinder.

Utöver placeringar enligt ovan nämnt avtal placerar staden även personer i hemlöshet på två idéburna organisationers akutboenden som inte är upphandlade enligt LOU (Lagen om offentlig upphandling). Dessa organisationer har sedan många år beviljats föreningsbidrag från socialnämnden för sina verksamheter och därutöver fått betalning per dygn enligt samma taxa som nämndens egna akutboenden. Det har dock inte hittills funnits avtal med dessa verksamheter. En möjlig väg för upphandling av dessa platser är att genomföra reserverad upphandling som vänder sig enbart mot idéburna organisationer.

En reserverad upphandling för stadens totala behov av externa akutboendeplatser skulle även innebära att samma villkor gäller för samtliga och att det blir tydligt, både för stadens handläggare och för leverantörer, vad som gäller vid placering och fakturering. Ett avtalsförhållande innebär att förvaltningen kan följa upp angivna krav och verksamhetskvalitet vilket inte är möjligt idag när den typen av avtal saknas.

Akutplatser - Behov framåt

Det faktiska platsbehovet har under 2023 och 2024 varit lägre än antalet tillgängliga akutboendeplatser. Beräkningarna är gjorda på ordinarie platser. Utöver det tillkommer alltså platser som staden vid en extraordinär situation skulle kunna få tillgång till. Antalet platser som har nyttjats på helårsbasis är cirka 160 stycken.

I samband med att projektet utökade stödinsatser på akutboende övergår till ordinarie verksamhet kommer kriterier för inkludering anpassas för att bättre möta verkliga behov och aktuell målgrupp vid verksamheterna. Den troliga effekten är att fler personer kommer vara aktuella för stödet och därmed få snabbare stöd i omflyttningen till mer lämpliga boendelösningar vilket troligen kommer bidra till ett minskat behov av akutplatser.

Socialförvaltningen inledde den 1 september 2024 ett placeringsprojekt tillsammans med SHIS. Projektet pågår till och med den 1 september 2025 och avser att ta emot personer med ett visst narkotikabruk för placering i totalt 15 lägenheter i SHIS fastigheter i Farsta. Boendestödjare har anställts och socialförvaltningen har en socialsekreterare på plats en och en halv dag per vecka. Vid Västberga boende har de personer som anses ha en högre boendestabilitet erbjudits placering via projektet. Detta innebär att Västberga boende friställer platser för personer med ett mer omfattande stödbehov. Projektet tar även emot personer som inte bor på Västberga.

Utöver det öppnar nu Hjorthagens boende som vid full drift kommer ha möjlighet att ta emot upp till 38 män, kvinnor och par ur en målgrupp som det anses vara svårt att hitta boende till. Löpande utvärderingar kommer att göras men antagandet är att verksamheten kommer att fånga upp personer som i hög utsträckning har nyttjat akutboendeplatser och haft placeringar vid olika verksamheter.

Antagandet är att tillkomsten av Hjorthagens boende, projektet med SHIS Bostäder och socialförvaltningen, att utökade stödinsatser på akutboende permanentas samt en fortsatt ökning av antalet Bostad Först-insatser innebär att nyttjandet av akutplatser kommer att minska ytterligare.

Förslag till omställning av akutplatser

För att säkerställa tillräckligt antal akutplatser och på ett bättre sätt nyttja resurserna samt skapa en större nytta i arbetet att stötta personer i sin process ut ur hemlöshet föreslår förvaltningen ett antal åtgärder.

- Avveckling av Aspuddens akut- och planeringsboende (30 platser).
- Start av akutboende i andra lokaler (30+12 platser)
- Upphandling av 60 akutplatser genom reserverad upphandling.

Detta skulle förvaltningen i så fall behöva hitta lokaler för. En möjlighet är att se över om det finns möjlighet att använda modulhus som varit tänkta för nyanlända men som inte kommit till användning för den målgruppen. Om förvaltningen ska gå vidare med idén om att starta ett akutboende i egen regi, i andra lokaler, kan även påverkas av vad utredningen av Aspudden kommer fram till.

I dag finns 196 ordinarie platser och med förvaltningens förslag minskas antalet till 172 platser vilket ligger närmare det antal platser som i dagsläget faktiskt används.

Förslaget skulle innebära följande platsfördelning:

Platser	Totalt
Egen regi	
Grimman + 10 extra möjliga	39+10 49
Aspudden*	0
Hvilan (enbart kvinnor)	21
Nytt egen regi +sovsal extra	30 + 12 42
Totalt i egen regi	112
Övriga driftsformer	
Reserverad upphandling civila samhället	60
Totalt, andra driftsformer	60
Totalt	172

Ekonomi

Kostnad akutboendeplatser 2025:

Boende	Kostnad tkr
Grimman	7 217
Aspudden	6 821
Frälsis	6 000
Stadsmissionen	7 102
Nytida	3 812
Summa	30 952

Kostnad, akutboendeplatser 2026, enligt nytt förslag:

Boende	Kostnad tkr
Grimman nya	10 226
Aspudden nya	7 359
Reserverad upphandling	13 102
Summa	30 687

Medarbetare

Under tiden Aspuddens akut- och planeringsboende varit stängt har medarbetarna varit placerade i andra verksamheter inom Område boende vuxna. För att underlätta en varaktig placering för medarbetarna på Aspudden införs rekryteringsbegränsningar inom området. Förvaltningens ambition är att samtliga berörda medarbetare ska kunna beredas arbete inom förvaltningen.

Genomförande

En detaljerad plan för genomförandet kommer att tas fram snarast efter att nödvändiga beslut har fattats.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för socialt stöd.

Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 16 april 2025. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 16 april 2025.

Jämställdhetsanalys

Aspuddens akut- och planeringsboende vänder sig till både kvinnor och män vilket det nya akutboendet också kommer att göra.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Socialförvaltningen följer stadens efterfrågan av platser för olika målgrupper och en anpassning av förvaltningens platsutbud måste ske löpande. Över tid sker det alltid vissa variationer i beläggningen på de verksamheter som socialförvaltningen bedriver i egen regi. Detta är normalt och föranleder inte några åtgärder. Om det däremot sker en generell minskning av efterfrågan som kvarstår över tid finns det anledning att vidta åtgärder. Förslag och beslut om anpassning av antalet platser behöver då genomföras så effektivt som möjligt för att minimera de ekonomiska effekterna som uppstår vid tomma platser.

Förvaltningen föreslår nämnden att besluta om en avveckling av Aspuddens akut- och planeringsboende (30 platser), start av akutboende i andra lokaler (30+12 platser), upphandling av 60 akutplatser genom reserverad upphandling. Förvaltningen bedömer att kvarvarande platser för akutboende är tillräckliga för att staden ska kunna upprätthålla tak-över-huvud-garantin (TÖG).

Veronica Carstorp Wolgast
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Anna Mattsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Carstorp Wolgast, Socialdirektör	2025-04-15
Anna Mattsson, Avdelningschef	2025-04-15